

HIZTEGIA

ONDORIOAK

ABORIGENAK

Lurralde bateko biztanlea.

AMERIKAR NATIBOAK

Amerikako indigenak, amerikar aborigenak, amerindiarrak edo amerikar indiarrak ere deituak. Amerikako jatorrizko biztanleak eta haien ondorengoak dira, beren kulturari eusten diotenak edo beren burua halakotzat hartzen dutenak.

AUZO EDO KOROA PRIFERIKOAK

Hirigunearen inguruko zenbait gerrikotan kokatzen diren eta hirigunearekin komunikatzen diren auzo periferikoak; nagusiki bizitegi-auzoak izaten dira, nahiz eta hurbileko zerbitzuak eta merkataritza ere badituzten.

BIG DATA

Datu multzo baten tamaina handia da, eta, horren ondorioz, zaila da datu horiek aztertzea eta horiekin lan egitea, e-commercearen eta digitalaren garapenerekin oso lotuta.

BIZI-ITXAROPENA

Populazio jakin bateko banakoek garai jakin bateko heriotza-baldintzetan lor dezaketen batez besteko adinari buruzko kalkulua demografikoa.

CBD

Finantza-barrutia edo finantza-bihotza da saltokiak eta bulegoak biltzen diren gune nagusiak izendatzeko erabiltzen den termino orokorra... eta eraikin altuak eta komunikazio onak ugari dira bertan.

CERDÁ PLANA

Bartzelonako plano hipodamikoa, kale zabaletan eta berdeguneetan zehar zabalgune artikulatu bat proposatzen duena, ondo komunikatutako etxadiekin eta izkina alakatuekin, komunikazio hobea lortzeko.

CHICAGOKO ESKOLA

XIX. mendearen amaieran eta XX. mendearen hasieran Chicagon garatu zen estilo arkitektoniko baten izen historikoa, aitzindaria izan zena merkataritza-eraikin handiak eta lehen etxe-orratzak eraikitzeko material eta teknika berriak sartzen.

DIGITALIZAZIOA

Prozesu honen bidez, zerbait erreala (fisikoa, ukigarria) datu digitaletara pasatzen da, ordenagailu batek maneiatu ahal izateko.

ERRESERBA

Herrialde batzuetan indigenentzat gordetako lurraldea, esaterako, indioen erreserbak.

EUSKAL DIASPORA

Arrazoi bategatik edo besteagatik, beren lurraldea beste leku batzuetara emigratzeko utzi zuten euskaldunen sakabanaketa, batez ere XIX. mendean amaieratik. Horietako askok atxikimendu berezia diote beren lurraldeari eta beren komunitateari, jatorrizko eskualdearekin lotura mantenduz eta euskaldun gisa definituz.

EUSKAL ETXEAK

XIX. mendearen amaieran euskal etorkinen presentzia handia duten hirietan sortzen diren elkarteak, elkarri laguntzeko eta euskal kulturarekin eta jatorrizko lurraldearekin loturak mantentzeko.

GLOBALIZAZIOA

Ekonomia-, politika-, gizarte- eta teknologia-arloan munduko nazioen arteko lotura etengabe handitzean oinarritutako fenomeno.

HILKORTASUN-TASA

Herri, hiri edo herrialde baten heriotza-kopurua neurtzen duen tasa, biztanle-kopuruaren arabera, normalean urtebetekoa den aldi jakin batean.

HIRI LINEALA

Hiria antolatzeko eredua, Arturo Soria geometria eta hirigile espainiarrak asmatua, "Hiri linealean, familia bakoitzari etxe bat, etxe bakoitzari baratze bat eta lorategi bat" leloari jarraituz; beraz, plano honek hainbat kilometro luze eta zabalera txikiko lur-zerrenda hartzen du, erdiko etorbide bakarrekin eta landara emango duten zeharkako kaleekin.

HIRUGARREN INDUSTRIARIULTZA

Aldaketa handia gertatu da ekoizpen-prozesuan, ordenagailua eta ITak industrian txertatuz, funtzioak automatizatuz eta "informazioaren gizartea" agertuz.

HIRIGUNE HISTORIKOA

XIX. mendeko eta XX. mende hasierako zabalguneen aurreko Europako hirien gune historiko eta monumentala.

INDIANOA

Ameriketara aberastasun bila joan eta Espainiara aberastasunez itzuli zenaz esaten da.

JAIOITZA-TASA

Herri, hiri edo herrialde bateko jaiotza-kopurua neurtzen duen tasa, biztanle-kopuruaren arabera, normalean urtebetekoa den aldi jakin batean.

KOLERA

Hesteetako gaixotasun infektio-kutsakor akutua edo kronikoa, beheakoa eragiten duena eta heriotza eragiten duena.

KONTINENTE ARTEKO MIGRAZIOAK

Biztanleria kontinente batetik bestera mugitzea.

LAUGARREN INDUSTRIA-IRAULTZA

Industria 4.0 ere deitua, ekoizpen-sisteman fabrika adimendunekin lotutako aldaketa-prozesua, ekoizpena erabiltzaileen milioika mikrodatu prozesatzetik lortutako informazioa egokitzeko gai dena, teknologiaren eta Big Data emandako informazioaren arteko konbinazioa.

MIGRAZIO-SAREAK

Migrazio-prozesuari modu eraginkorrean eusten laguntzen duen gizarte-harremanen sistema konplexua, inklusio-prozesuak erraztuz, nahiz eta batzuetan nolabaiteko isolamendua ere sortzen duten harrerako biztanleekin.

MUGIMENDU MODERNOA

Bi mundu gerren arteko aldi bat hartzen duen arkitektura estiloa, arkitektura, hirigintza eta diseinuaren izaera, diseinua eta printzipioak berritzea helburu duena.

PATATAREN KRISIA

1845 eta 1849 artean Irlanda suntsitu zuen eta goseak hilkortasun izugarria eragin zuen nekazaritza-krisia.

PLANO ERRADIOZENTRIKOA

Ingurabideko uholde zentrokideak eta kale edo uholde erradialak (erdigunetik periferiara edo alde-rantziz) dituen hiri-diseinu mota.

PLANO IRREGULARRA

Itxura anarkikoko hiri-planoaren mota, forma zehatzik gabea.

PLANO LINEALA

Forma luzeko hiri-diseinu mota (jatorrian), oro har, komunikazio-bide bat luzetara antolatzearen ondorioz.

PLANO ORTOGONALA/ ERRETIKULARRA/ HIPODAMIKOA

Dameroan trazatua, hiri batek bere kaleak angelu zuzenean diseinatuz eta etxadi (ukuilu) angeluzuzenak sortuz antolatzen duen hirigintza-plangintza mota da.

PRESIO DEMOGRAFIKOA

Gainpopulazioak eremu bateko baliabide naturaletan duen eraginari aplikatzen zaion kontzeptua.

SMOG

Aireari eragiten dion ingurumen-kutsaduraren forma. Hala, kearekin, substantzia kutsatzaileekin eta partikula esekiekin nahastutako lainoa da, industria-jarduera handiko hiri edo eremuetako berezkoa.

ZABALGUNEA

XIX. mendeko hirigintza-politika, nagusiki, lurzoru berriak hiritartzean datzana. Lurzoru horiek urbanizatu eta egokitu egiten dira, hiri-urbanizazioak, -zerbitzuak eta -erabilerak ezarri ahal izateko.